

Andersson, Johansson och en dag med ditt namn

Berättelse

I Sverige slutar väldigt många efternamn på “-son”. Andersson är det vanligaste efternamnet i Sverige. Enligt SCB hade ungefär 222 000 personer det namnet i slutet av år 2021. Andra vanliga namn är Johansson, Karlsson, Nilsson och Eriksson. Alla slutar på “-son”.

Varför är det så? Förr fick barnet inte ett fast efternamn. I stället tog man pappans namn och la till “son”. Anders son blev Andersson. Erik son blev Eriksson. Det kallas patronymikon. För flickor sa man “dotter”, till exempel Andersdotter. Men de namnen blev inte fasta efternamn. De försvann ungefär år 1900.

I dag är efternamnet fast. Man kan också byta efternamn. Då skickar man en ansökan till Skatteverket. Sedan år 2017 finns det en lag om namn. Det är gratis att byta till ett namn som redan minst 2 000 personer har.

I Sverige finns det också namnsdagar. I almanackan står det olika namn på varje dag. Om ditt namn står på en dag, har du namnsdag den dagen. En namnsdag är ingen ledig dag. Men många säger “grattis på namnsdagen” till den som har namnsdag. Det är ett trevligt sätt att tänka på varandra.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
efternamn	namnet som hela familjen ofta har, t.ex. Andersson
vanlig	något som finns ofta eller hos många
förr	för länge sedan; i gamla tider
fast	något som inte ändras; bestämt
ansökan	ett papper man skickar för att be om något
Skatteverket	en myndighet i Sverige
lag	regler som alla i landet måste följa
gratis	något som inte kostar pengar
almanacka	en kalender med alla dagar på året
namnsdag	en dag då ditt namn står i almanackan

Läsförståelsefrågor

1. Vilket är det vanligaste efternamnet i Sverige?
 1. Johansson.
 2. Andersson.
 3. Eriksson.
2. Varför slutar så många efternamn på “-son”?
 1. För att man förr tog pappans namn och la till “son”.
 2. För att alla heter samma sak.
 3. För att det är ett nytt mode.
3. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Man ansöker om att byta efternamn hos Skatteverket.
 2. Det kostar alltid mycket pengar att byta efternamn.
 3. En namnsdag är en ledig dag från jobbet.
4. Vad är en namnsdag? Svara med egna ord.
5. Vad säger många till en person som har namnsdag?

Facit

1. Andersson.
1. För att man förr tog pappans namn och la till “son”.
1. ja b) nej (det är gratis att byta till ett namn som minst 2 000 personer har) c) nej (en namnsdag är ingen ledig dag)
- Exempel på svar: En dag då ditt namn står i almanackan. Då har du namnsdag.
- Exempel på svar: Många säger “grattis på namnsdagen”.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Konkret text som passar för att öva ord om familj, namn och myndigheter (efternamn, ansökan, Skatteverket). Tema: namn och vardagsspråk i Sverige. Fråga 2 kräver en första enkel slutsats. Låt eleverna jämföra med hur efternamn fungerar i deras egna länder, och om det finns namnsdagar där.

Diskussionsfrågor

- Vad betyder ditt efternamn? Vet du var det kommer ifrån?
- Finns det namnsdagar där du kommer ifrån? Hur firar man dem?

- Skulle du vilja byta ditt efternamn? Varför eller varför inte?
- **Skriv (4 meningar):** Berätta om ditt namn. Vad heter du i för- och efternamn, och vem fick du ditt namn av?

Källor och faktagranskning

- Institutet för språk och folkminnen (Isof): Efternamn – <https://www.isof.se/namn/personnamn/lar-dig-mer-om-personnamn-i-sverige/efternamn>
- Institutet för språk och folkminnen (Isof): Namnsdagar i almanackan – <https://www.isof.se/namn/personnamn/namnsdagar-i-almanackan>
- Statistiska centralbyrån (SCB): Efternamn som slutar på -son klart vanligast – <https://www.scb.se/hitta-statistik/redaktionellt/efternamn-som-slutar-pa-son-klart-vanligast/>
- Skatteverket: Byta efternamn – <https://www.skatteverket.se/privat/folkbokforing/namn/bytaefternamn.4.76a43be412206334b89800020669.html>

Faktagranskad mot Isof, SCB och Skatteverket i juni 2026. Nyckelfakta: Enligt Isof är de 16 vanligaste efternamnen i Sverige alla "-son"-namn och bärs tillsammans av omkring 1,6 miljoner personer. Andersson är vanligast – enligt SCB (befolkningen 31 december 2021) ungefär 222 000 bärare – följt av Johansson, Karlsson, Nilsson och Eriksson. "-son"-namnen kommer från patronymikon (faderns namn + "son": Anders son blev Andersson). Kvinnors "-dotter"-namn gick aldrig över till fasta släktnamn utan försvann ur bruket runt år 1900. Många soldatnamn (t.ex. Rask, Svärd, Tapper, Modig) växte fram på 1700-talet; på 1800-talet började soldater behålla namnen även efter tjänsten, och en del lever kvar i dag. Sedan 1 juli 2017 gäller lagen om personnamn: man ansöker om namnbyte hos Skatteverket, och det är fritt och avgiftsfritt att byta till ett efternamn som redan bärs av minst 2 000 personer. Namnsdagar har kyrkligt ursprung i den medeltida katolska helgonkalendern; efter reformationen på 1500-talet firades inte längre helgonen, men namnen blev kvar i almanackan. Den officiella namnlängden innehåller 627 namn (310 oftast kvinnonamn, 317 oftast mansnamn); enligt Isof tillkommer sex namn 2027 så att listan då omfattar 633 namn. Namnlängden förvaltas av en namnlängdskommitté med Svenska Akademien, Kungl. Vetenskapsakademien, Vitterhetsakademien och Isof; en gemensam namnlängd enades man om 2001. En namnsdag är ingen officiell ledig dag, men många uppmärksammar den, t.ex. genom att gratulera. OSÄKERHETER OCH MYTER: Exakt antal bärare av de vanligaste efternamnen varierar mellan källor och år (t.ex. anges Andersson på olika ställen till runt 214 000–222 000) eftersom siffrorna gäller olika mättdpunkter – ange alltid årtal. Det är en folketymologi att alla "-son"-namn i dag bokstavligt betyder "son till" någon; numera ärvs de som vanliga släktnamn oavsett kön. En vanlig förenkling är att soldatnamn alltid valdes efter krigiska egenskaper – det stämmer för många, men namngivningen var mer varierad än så. Exakt när namnsdagsfirandet "började" är svårt att tidsbestämma; rama in det som att seden har medeltida kyrkligt ursprung och levde vidare efter reformationen, snarare än ett bestämt årtal. Texterna återger sådana uppgifter försiktigt ("det sägs", "en vanlig förklaring är").

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.